

A főváros és az állam harca a Margit-szigetért

Benárd miniszter ötlete — A Közmunkatanács saját sirját ássa — Föl lehet bontani a bérlők szerződését?

Dr. Benárd Ágoston népjóléti miniszterről el kell ismerni, hogy a jó ötleteket gyorsan megéri és ügyesen alkalmazza más célokra. A főváros március 16-iki közgyűlésén Horváth Károly (IV. ker.) bizottsági tag nagyfotosságu beszédet mondott, amelyben szóvá tette a Margit-szigeten a bérlő társaság által teremtett állapotokat és azt kívánta, hogy a szigetet a főváros vegye kezelésébe. Nem volt alkalmunk megfigyelni, ott volt-e Benárd miniszter ur Horváth bizottsági tag beszédénél, de a beszéd híre mindenesetre eljutott hozzá, mert sürgősen lépéseket tett, hogy a főváros előkészületben levő szándékainak gáncsot vessen és a szigetet az állam, helyesebben a maga halálraítelt miniszteriuma számára biztosítsa. Nincs módunk betekinteni a kulisszák mögé és így nem tudjuk Benárd ment-e Zielinszky-hez, a Közmunkatanács elnökéhez, vagy Zielinszky ment-e Benárdhoz, ammi bizonyos, hogy a Horváth Károly helyes gondolatát az államra applikálták és most együtt dolgoznak annak érdekében, hogy a sziget a népjóléti miniszterium kezébe kerüljön.

A Zielinszky-Benárd-féle akcióról azonban jó előre meg kell állapítani, hogy van egy célja, amelyet el akar érni és lesz egy eredménye, amelyet minden esetre fel tud majd mutatni. A cél, amelyet el akar érni, hogy

a népjóléti miniszterium, amelyet Hege-düs Loránt már halálra ítelt, jogcímét kapjon a további fennmaradásra és Benárd továbbra is miniszter lehessen;

ezért kell a Margit-sziget, amely nélkül nincs jogcím annak bizonyítására, hogy a népjóléti miniszteriumra és Benárdra igen nagy szükség van.

Az eredmény, amelyre ma nem is gondol Zielinszky, de amely okvetlenül bekövetkezik, az lesz, hogy

a sziget átadásával megszűnik a Közmunkatanács fenntartásának létjogosultsága;

hiszen eddig is mindenki azt bizonyította, hogy a Közmunkatanácsra nincsen szükség. Ime, most egyetlen fontos ügykörét is kiadja kezéből: mi okon kell akkor még ezt a drága hivatalt tovább is fenntartani? A Károlyi rezsimben, mielőtt a Közmunkatanácsot megszüntették, Polónyi Géza, a Közmunkatanács akkori elnöke, terjedelmes memorandumot adott be, hogy miért kell a Közmunkatanácsot fenntartani? Az egyetlen érv a sziget volt. Hát ha Polónyi nagy agyveleje nem tudott más argumentumot kifőzni és Zielinszky ezt az egyetlen egyet is kiadja a kezéből, akkor a Közmunkatanácsra igazán nincs többé szükség.

A legközelebbi jövő e tekintetben világosságot fog hozni. Most azonban csak arról a harcról akarunk beszámolni, amely a főváros és az állam között kitörőben van a Margit-sziget dolgában.

Ennek a harcnak csak a főváros győzelmével szabad végződnie. Más ut, más mód nincsen. A városháza urainak most az egyszer talpra kell állaniok és minden erejükkel meg kell védeniök a főváros jogait és utját kell vágniök

olyan egyéni ambícióknak, amelyek a főváros megkárosítására vezetnének.

Mi történt a Közmunkatanács titokzatos ülésén?

Csütörtökön a Fővárosi Közmunkák Tanácsa nevezetes ülést tartott. Ezen az ülésen került ugyanis egészen meglepetésszerűen szóba a Margit-sziget ügye. Meglepetésszerűen — mondjuk — mert a Közmunkatanácsnak van egy ugynevezett Margitszigeti bizottsága, amelyet egyáltalában össze sem hívtak, hogy ezt az ügyet előkészítse. Kétségtelen tehát, hogy a Közmunkatanácsot nem ok nélkül tették ki ennek a meglepetésnek, amit az is bizonyít, hogy a tanácstagokkal valósággal fogadalmat tettek a titoktartásra. Egészen természetes tehát, hogy a Fővárosi Hírlap-nak pontos információi vannak a történetekről.

Az ülésen Zielinszky Szilárd elnök elmondta, hogy a Margit-sziget kezelése tulajdonképpen nem lehet a Közmunkatanács feladata. Hiszen a szigetet fürdőhelynek kell tekinteni, közegészségügy tehát, amely a népjóléti miniszterium hatáskörébe tartozik. Ismertette azután, hogy Benárd miniszter nagy örömmel foglalkoznék a Margit-sziget kérdésével és így a Közmunkatanácsnak meg kell tennie a szükséges lépéseket, hogy a sziget kezelését az állam, helyesebben a népjóléti miniszterium vegye át. Ebből a célból érintkezésbe kíván lépni a különösen érdekelt népjóléti miniszteriumon kívül mindazokkal a miniszteriumokkal, amelyeknek a dologba beleszólásuk van, tehát: a miniszterelnökséggel, a belügyminiszteriummal és a pénzügyminiszteriummal.

Ekkor azonban újabb meglepetés történt. A főváros ugyanis értesülvén a Zielinszky-Benárd tervről, csütörtökön, tehát a Közmunkatanács ülésének napján, szintén ülést tartott, amelyen kimondta, hogy a főváros is igényt tart a Margit-szigetre, arról semmi szín alatt lemondani nem hajlandó, ebben a kérdésben a közgyűlést is állásfoglalásra bírja. A tanács egyben utasította Fock Ede és Sallay Árpád tanácsnokokat, hogy a tanács emez állásfoglalásának a Közmunkatanácsban is kifejezést adjanak. Ennek az utasításnak az alapján Fock Ede tanácsnok rövid beszédben reilektált Zielinszky elnök szavaira és közölte a tanács határozatát, amely szerint a főváros a Margit-sziget tulajdonjogára igényt tart.

Rövid vita indult meg ezután, amely vita is tanúsíthatja, hogy a fővárosnak imminens érdeke a sziget tulajdonjogához való ragaszkodás. Végül Zielinszky elnök is hozzájárult, hogy a kormányhoz való felterjesztéssel egyidejűleg a Közmunkatanács a fővároshoz is átír, hogy amennyiben a főváros is igényt tart a szigetre, a szükséges lépéseket a kormánynál megtehesse. Ezután a Közmunkatanács felhatalmazta az elnökséget az előzetes tárgyalások megindítására.

Mi joga követeli a főváros a Margit-szigetet?

A Fővárosi Hírlap munkatársának alkalma volt olyan egyéniséggel beszélni, aki a főváros ál-

laspontját a Margit-sziget dolgában teljességgel ismeri. A következő felvilágosításokat kaptuk:

— A fővárosnak a Margit-szigetre vonatkozó jogai minden kétségen fölül állanak. Akí ismeri az 1908. évi XLVIII. t.-c. intézkedéseit, teljesen tisztában van ezzel. Kétségtelen, hogy ha a kormányhatóságok ennek a törvénynek az intézkedéseit figyelembe veszik, nem tehetnek mást, mint hogy, miután a Közmunkatanács le akar mondani a szigetről, azt a fővárosnak adják át.

— Ne feledkezzünk meg azonban a Közmunkák Tanácsának eredetéről sem, mert ez az eredet és a múlt a leghatározottabban megerősíti azt a tényt, hogy a Közmunkatanács tulajdonképpen a főváros, helyesebben Budapest életerejéből táplálkozott és így ha a Margit-szigetről lemond, az csak a főváros tulajdonába szállhat át. Az 1870. évi X. t.-c. a Közmunkatanács létalapjául fővárosi pénzalapot rendel, amely tulajdonképpen földalapot. A Dunaszabályozás révén képződött telkek értékesítéséből állott elő ez az alap, élt pedig a Közmunkatanács az utadóból és a külföldi részvénytársaságok itteni fiókjainak adójából, amelyek újabb nagyon megcsappantak. Ezenkívül jövedelmi forrása volt a Közmunkatanácsnak a hidaklérek, amiből eddig rendeltetési helyére semmi sem folyt be. Ezt a jövedelmi forrást harminc esztendőn át soha sem számolták el, hanem felhasználták részben a hidak építési költségeire, részben a hidakkal kapcsolatos kisajátításokra. Polónyi Géza a városházán legszebb szónoki sikereit akkor aratta, amikor ezeket az elszámolásokat sürgette.

— Budapestnek drága kincse a sziget. Lemondani róla semmi szín alatt sem szabad. Legkevésbé pedig úgy, hogy legjobb meggyőződésünk szerint nem tarthatjuk azt a kezét, amelybe kerül, megbizhatónak. Az állami kezelés nem megnyugtató. Tudjuk, hogy amit az állam a kezébe vesz, az el van temetve. De semmi esetre sincs szükség arra, hogy a népjóléti miniszteriumban külön szakosztályt állítsanak fel, amely azután agyonadminisztrálja a szigetet. Az államnak nincs meg a mulhatalanul szükséges szerve, amely a sziget ügyét kezébe vehetné. Az eredmény tehát az új és fölösleges hivatal felállítására lenne, amivel szemben a fővárosnak készen áll a maga régen működő apparátusa, amely eddig is teljes megalégedésre végezte munkáját. Nem szabad elfelejteni azonban azt sem, hogy a Margit-sziget egyik legnagyobb csábító-erejét természeti és kertészeti szépségei teszik. Kertészete pedig az államnak szintén nincs, míg a főváros olyan tökéletes intézménnyel rendelkezik, amelyet az állam tíz esztendő alatt sem lenne képes majd kifejleszteni.

A botanikus kert ügye

A József főherceggel kötött szerződésnek van egy pontja, amelynek értelmében a szigeten 36.000 négyszögöl területen botanikus kertet kell létesíteni. Ez benne van az 1908. évi XLVIII. t.-c.-ben is. Ritzéknek a Lukács-kormányval kötött szerződésében, amely azután társaságról társaságra szállott át és egészen Schiffer Miksáékig jutott el, az országos növénykert ügye egyáltalán nem szerepel, ami törvénysértést jelent és így magát a szerződést is illuzóriussá teszi.

A fővárosnak az állam ellen most kezdődő harcában mindenesetre döntő jelentőségű lesz a botanikus kert ügye és az a miniszterelnöki válasz,

amelyet gróf K h u e n - H é d e r v á r y adott A m b r ó z y bárónak a főrendiház 1910. évi december 20-iki ülésén elmondott inerpellációjára. Ebben a válaszban kifejtette a miniszterelnök, hogy a Margit-sziget csak nyilvános park lehet és hogy a botanikus kertet a főváros áldozatkészségéből meg lehet csinálni.

Föl lehet-e bontani a szerződést?

A szerződés felbontása legsúlyosabb gondja volt valaha Polónyi Gézának, sajnos, az ő ragyogó fiskális elméje sem tudott sikert elérni. Hogy áll ma a helyzet? Vannak, akik azt remélik, hogy a szerződést meg lehet semmisíteni, mert az törvényellenes a botanikus kertre vonatkozó pont kihagyása miatt. Szó van arról, hogy a bérlő-társaság nem teljesítette szerződéses kötelezettségét, mert a szerződésben kikötött 10 milliós beruházást mind máig nem eszközölte. Ezzel szemben azonban a bérlők kezében van az a hatásos ellenérv, amely szerint a Közmunkatanács sem teljesítette szerződéses kötelezettségét, mert a sziget partjait, ahol a bérlőknek villákat kellett volna építeni, nem töltötte fel. Meg van tehát a kifogás, hogy a bérlők miért nem eszközölték beruházásaikat. Csak futólagosan említjük meg még azt a tervet, hogy a főváros, amint azt Ritzék után a Walla-csoport, majd a Kereskedelmi Bank, Fleischlék és Schifferék cselekedték, megvásárolja a bérlő-társaság részvénytöbbségét. Ha ennek meg van a lehetősége, akkor az egész probléma pénzkérdéssé zsugorodik össze.

Mit akar Benárd?

Benárd miniszter természetesen van olyan ügyes ember, hogy csinos szóvirágokkal ültesse körül a szigetre vonatkozó terveit, amelyek mögött — mint említettük — tulajdonképpen a népjóléti miniszterium megmentésének gondolata settenkedik. Mindenekelőtt megállapítjuk, hogy magának *a kormány*nak még sejtelve sincs *Benárd ötletéről*. A minisztertanácson mindenesetre azzal fog érvelni, amit *Horváth* Károly a közgyűlésen elmondott, hogy tudniillik a szigeten ma rablógazdálkodás folyik. Ez ok lehet arra, hogy a főváros okosabban kezelje majd a szigetet, de nem lehet ok arra, hogy a természetnek ez a gyönyörű alkotása az állami adminisztrálásában menjen tönkre. Föl fogja vetni a miniszter azt az éppenséggel nem új gondolatot is, hogy *hévvizii strand-fürdőt* akar a szigeten létesíteni. Mind ezt és még sok minden mást meg lehet csinálni és pedig sokkal jobban, ha a szigetet a főváros veszi kezébe. Ráadásul a sziget jövedelmezősége is emelkedni fog. Ne felejtjük el ugyanis, hogy a sziget ma is jó üzlet — *a bérlők számára*. A bérlők a Közmunkatanácsnak évi 225.000 koronát fizetnek, tehát pontosan annyit, mint amennyit ők az *egyik* vendéglőstől kapnak. A Közmunkatanács ebből a 225.000 koronából 210.000 korona részletet fizet ki a sziget vételárára, vagyis marad összesen 15.000 korona, amivel az ellenérték adminisztrációs kiadásai is többre rugnak. Kétségtelen, hogy ilyenformán igen nagy érdekek fűződnek a bérleti szerződés megszüntetéséhez és a szigetnek a főváros által való birtokbavételéhez.